

BREVES NOTAS EN TORNO Ó RÉXIME XURIDICO DAS COOPERATIVAS DE CAPITAL MIXTO.

Anxo TATO PLAZA
Profesor Titular de Dereito Mercantil
Universidade de Vigo

SUMARIO: A figura de Cooperativa de Capital Mixto, regulada ata agora a penas na Lei Vasca de Cooperativas, pode ser incorporada á Lei Galega. Este tipo de cooperativa dá cabida a aportacións de capital con dereito a voto minoritario na Asemblea por parte de socios non-cooperativistas. Considérase a conveniencia e natureza xurídica desta fórmula, que permitiría mellora-la apropiabilidade e transferibilidade do capital e abre portas a novas formas de capitalización, ademais de dotar ás cooperativas dunha parte de capital esencialmente estable e propio da empresa, se ben poderían limitar o principio de "unha persoa un voto". A ambigüidade da definición desta figura na Lei Vasca e a necesidade de mellora-la súa regulación requiren unha mellora na súa definición xurídica.

SUMARIO: La figura de Cooperativa de Capital Mixto, regulada hasta ahora solo en la Ley Vasca de Cooperativas, puede ser incorporada a la Ley Gallega. Este tipo de cooperativa da cabida a aportaciones de capital con derecho a voto minoritario en la Asamblea por parte de socios no-cooperativistas. Se considera la conveniencia y naturaleza jurídica de esta fórmula, que permitiría mejorar la apropiabilidad y transferibilidad del capital y abre puertas a nuevas formas de capitalización, además de dotar a las cooperativas de una parte de capital esencialmente estable y propio de la empresa, si bien podrían limitar el principio de "una persona un voto". La ambigüedad de la definición de esta figura en la Ley Vasca y la necesidad de mejorar su regulación requieren una mejora en su definición jurídica.

SUMMARY: The Mixed Capital Cooperative entity, regulated up til now only in the Basque legislation, could be incorporated into the Galician legislation. This kind of cooperative admits contributions of capital with a right to a minority vote in the Assembly for members who are not members of the cooperatives. Consideration is given to the advisibility and legal nature of this formula, which would permit the improvement of the appropriation and transfer of capital and open doors to new forms of capitalization, as well as endowing the cooperatives with a portion of essentially stable capital belonging to the company, even though the principle of one person one vote could be limited. The deficiency ambiguity of the Basque Law and the necessity of improving its regulation require an improvement in its legal definition.

1.-Introducción.

Como é ben sabido, Galicia non se atopaba entre as Comunidades Autónomas que asumiron competencia en materia de cooperativas nos seus Estatutos de Autonomía. Esta carencia, sen embargo, foi parcialmente subsanada coa Lei Orgánica 16/1995, de 27 de decembro, pola que foi traspasada esta competencia á Comunidade Autónoma. Dende entón, Galicia pode dispor do seu propio marco legal neste eido.

Pois ben, foi precisamente no ámbito das discusións en pro da creación deste marco legal propio cando xurdiron distintas propostas encamiñadas a introducir no noso ordenamento unha figura que, ata este momento, só se regula na Lei vasca de Cooperativas. Estámonos a referir ás chamadas cooperativas de capital mixto. O seu recoñecemento e regulación propoñíase, por exemplo, no *Documento Base para a discusión do Proxecto de Lei Galega de Cooperativas* elaborado pola *Federación de Cooperativas Sinerxia*.

Non se pode dicir, polo demais, que estas propostas recibiran unha acollida favorable por parte dos poderes públicos. En efecto, o Proxecto de Lei de Cooperativas de Galicia, recentemente presentado ó Parlamento, garda un absoluto silencio en torno a esta modalidade de cooperativa. Así, as cooperativas de capital mixto non se atopan incluídas nas quince clases de cooperativas para as que se prevé unha normativa específica no Proxecto. E, por outra banda, ó trata-las distintas formas de colaboración económica¹, o art. 131 do Proxecto límitase a establecer que “as sociedades cooperativas de primeiro e segundo grao poderán constituir e participar, xunto con outras persoas físicas ou xurídicas, privadas ou públicas, en sociedades, asociacións, unións empresariais, consorcios e contraer calquera outro vínculo societario, para facilitar ou garantí-las actividades que desenvolven para a consecución do seu obxecto social ou para fins concretos e determinados”.

Ante esta situación, pode resultar necesario afondar no concepto e nas características das cooperativas de capital mixto (*infra* 2). Deste xeito, poderemos saber se as supostas vantaxes que se derivan desta modalidade de cooperativa aconsellan o seu recoñecemento expreso na futura Lei galega de cooperativas (*infra*3).

2.- Concepto, características e réxime xurídico das cooperativas de capital mixto.

2.1.- *Concepto*.

Como xa espuxemos con anterioridade, as cooperativas de capital mixto, ata o momento, tan só son expresamente recoñecidas e reguladas na Lei vasca de Cooperativas². De aí que, á hora de analiza-lo seu concepto, as súas características e o seu réxime xurídico, debamos partir do disposto neste texto legal³.

Pois ben, no art. 136 da Lei Vasca de Cooperativas, as cooperativas de capital mixto⁴ son definidas como “aquelas nas que existen socios minoritarios para

1.- Na Lei vasca de cooperativas, as cooperativas de capital mixto regúlanse na sección segunda do capítulo segundo do Título II, sección á que se lle asigna o rótulo “outras modalidades de colaboración económica”.

2.- Lei 4/1993, de 24 de xuño, de cooperativas de Euskadi, *BOPV*, núm. 135, de 19 de xullo.

3.- Non obstante, a través de distintas notas ó pé, daremos conta tamén das normas propostas recollidas no *Documento base para a discusión do Proxecto de Lei galega de cooperativas*.

4.- En realidade, o art. 136 da Lei vasca de Cooperativas fala de “cooperativas mixtas”. Sen embargo, nós preferimos acolle-la terminoloxía proposta no *Documento Base para a discusión do*

quen o dereito de voto na Asemblea Xeral se poderá determinar, de xeito exclusivo ou preferente, en función do capital aportado, que estará representado por medio de títulos ou anotacións en conta, sometidos á lexislación reguladora do mercado de valores”⁵.

2.2.-Características.

Do concepto que acabamos de reproducir xa se pode deducir que, para a Lei vasca de cooperativas (e para o *Documento Base para a discusión do Proxecto de lei galega de cooperativas*) a característica básica das cooperativas de capital mixto consiste na presenza, no seo da cooperativa, de dous tipos de socios: os socios cooperadores, que ostentan un voto por persoa no seo da Asemblea Xeral⁶, e os socios -poderíamos dicir- de capital, que ostentan un número de votos proporcional ó capital aportado⁷.

Agora ben, esta distinción entre dous tipos de socios tan só é posible se, á súa vez, se parte da división -ideal- do capital social en dúas partes ben diferenciadas: unha primeira parte, variable, que será subscrita polos socios cooperadores; e unha segunda parte, fixa, que poderá ser subscrita, ben polos socios cooperadores, ben por terceiras persoas (ás que antes chamabamos socios de capital) que se limitarían a aportar capital á sociedade cooperativa.

Estas consideracións pónennos de manifesto que, en realidade, a nota definidora das cooperativas de capital mixto é a división ideal do capital social nas dúas partes antes sinaladas. A distinción entre dous tipos de socios non sería máis ca un reflexo desta división.

Non obstante, debemos recoñecer que a división do capital social en dúas partes ideais non se recoñece de xeito expreso nin na Lei vasca de cooperativas nin no *Documento Base para a discusión do Proxecto de lei galega de cooperati-*

Proxecto de Lei galega de cooperativas e falar de cooperativas de capital mixto porque, en moitas ocasións, o término “cooperativas mixtas” é empregado para designar aquelas cooperativas que cumpren finalidades propias de distintas clases de cooperativas. Así sucede, por exemplo no *Documento base para a discusión do Proxecto de lei galega de cooperativas*. Segundo se dispón no art. 120.1 deste Documento, en efecto, “son cooperativas mixtas aquelas que cumpren finalidades propias de distintas clases de cooperativas e unifican as distintas actividades nunha soa persoa xurídica”.

5.- Idéntica definición se acolle no *Documento Base para a discusión do Proxecto de lei galega de cooperativas*. Segundo se dispón no primeiro párrafo do art. 126 deste documento son cooperativas de capital mixto aquelas nas que existen socios minoritarios para quen o dereito de voto na Asemblea Xeral poderase determinar, de modo exclusivo ou preferente, en función do capital aportado, que estará representado por medio de títulos ou anotacións en conta, sometidos á lexislación reguladora do mercado de valores.

6.- Así se dispón no art. 35.1 da Lei Vasca: nas cooperativas cada socio terá un voto. Nos mesmos termos se expresa o art. 44.1 do *Documento Base para a discusión do Proxecto de lei galega de cooperativas*.

7.- Lembremos, unha vez máis, o teor literal do art. 136.1 da Lei vasca de cooperativas: son cooperativas mixtas aquelas nas que existen socios minoritarios para quen o dereito de voto na Asemblea Xeral se poderá determinar, de xeito exclusivo ou preferente, en función do capital aportado. Vid. tamén o art. 126.1 do *Documento Base*.

vas. Cremos, sen embargo, que esta circunstancia non debe levarnos a variar as anteriores conclusións. A división do capital social en dúas partes ideais recoñécese implícitamente, tanto cando se fala de cooperativas de *capital mixto*⁸, como cando se fala de *partes sociais con dereito a voto*⁹ que, segundo se recoñece, son similares ás accións dunha sociedade anónima¹⁰. Como se comprenderá, dificilmente se podería recoñecer-la existencia de *partes sociais con dereito a voto* se, ó mesmo tempo, non se recoñecera a existencia dun capital fixo integrado por aquelas partes sociais. Ou, noutras palabras, dificilmente se podería falar de partes sociais con dereito a voto se non se recoñecera a existencia dun capital social cuia división en partes alicuotas permitiría a existencia daquelas partes sociais con voto asimiladas ás accións.

Así pois, podemos concluir que, en primeiro termo, as cooperativas de capital mixto caracterízanse pola división do seu capital social en dúas partes ideais. Á súa vez, e como xa dixemos, esta división do capital social en dúas partes ideais provoca a existencia de dous tipos de socios con diferente estatuto xurídico: os socios cooperadores e os socios de capital. Os primeiros desembolsan a aportación inicial mínima obrigatoria determinada nos Estatutos, participan na actividade cooperativizada e contan cun voto na Asemblea Xeral. Os segundos límitanse a subscribir unha ou varias partes sociais con voto e ostentarán un número de votos proporcional á súa aportación de capital¹¹.

Do ata aquí exposto facilmente se deduce que a diferenza fundamental entre estes dous tipos de socios radica na titularidade, exercicio e alcance do seu dereito de voto na Asemblea Xeral¹². Así, mentres os socios cooperadores contan cun voto por persoa no seo da Asemblea Xeral, os socios de capital contarán cun número de votos proporcional ó capital aportado á sociedade, ou, se se prefire, proporcional ó número de partes sociais con voto que tivesen subscrito.

8.-De cooperativas de capital mixto fálase no rótulo do art. 126 do *Documento Base para a discusión do Proxecto de lei galega de cooperativas*.

9.- Tanto a Lei vasca de cooperativas como o *Documento Base* falan, en distintos momentos, de partes sociais con voto ou de partes sociais con dereito a voto. Sirva como exemplo, a estes efectos, o párrafo terceiro do art. 136 da Lei vasca, no que se afirma que, “no caso das partes sociais con voto, tanto os dereitos e obrigas dos seus titulares como o réxime das aportacións regularanse polos Estatutos e, supletoriamente, polo disposto na lexislación de sociedades anónimas para as accións”.

10.- O recoñecemento da similitude entre estas partes sociais con voto e as accións é evidente cando se dispón que as primeiras se rexerán polo disposto nos Estatutos e, no seu defecto, polo disposto na Lei de Sociedades Anónimas para as accións. Vid. nota ó pé núm. 8.

11.- Estamos a falar, unha vez máis, dunha división ideal, pois, en principio, nada impediría que unha mesma persoa desembolsase a aportación inicial mínima, convertíndose en socio cooperador, e, ó mesmo tempo, suscribise unha ou varias das partes sociais con dereito a voto.

12.- As restantes diferencias entre o estatuto xurídico dos socios cooperadores e o estatuto xurídico dos socios de capital serán analizadas máis adiante, ó trata-lo réxime xurídico das cooperativas de capital mixto.

É evidente, polo demáis, que esta distinción entre dous tipos de socios con distinto dereito de voto pode entrar en conflito cun dos principios cooperativos: o principio de democracia interna. En efecto, segundo se aclaraba na formulación de principios realizada pola Alianza Cooperativa Internacional no seu Congreso de Viena de 1966, este principio supón que “os socios das cooperativas primarias deben gozar dos mesmos dereitos de voto (un socio, un voto) e de participación nas decisións que afectan ás súas organizacións”.

Este eventual conflito co principio de democracia interna provoca, á súa vez, a necesidade de distribuí-lo poder de decisión no seo da Asemblea Xeral, asegurando sempre que os socios cooperadores contan, alomenos, con máis da metade dos votos totais da Asemblea. Esta distribución do poder de decisión no seo da Asemblea entre socios cooperadores e socios de capital, que podería ser considerada como unha ulterior característica das cooperativas de capital mixto, é evidente na Lei Vasca de cooperativas. En efecto, segundo se dispón no segundo párrafo do art. 136, nas cooperativas de capital mixto “o dereito de voto na Asemblea Xeral respectará a seguinte distribución: *a)* alomenos o cincuenta e un por cento dos votos atribuirase, na proporción que definan os Estatutos, ós socios cooperadores; *b)* unha cota máxima, a determinar estatutariamente, do corenta e nove por cento dos votos distribuirase en partes sociais con voto que, se os Estatutos o prevén, poderán ser libremente negociables no mercado”¹³.

2.3.- Réxime xurídico.

2.3.1.- Introducción.

De todo o ata aquí exposto se deduce que, nun principio, as cooperativas de capital mixto se caracterizan pola existencia dunha parte de capital social fixo que se divide en partes sociais con voto. Isto explica que a Lei vasca de cooperativas, ó trata-lo réxime xurídico das cooperativas de capital mixto, se preocupe tan só de establece-lo réxime xurídico de aquelas partes sociais con voto e de regula-lo estatuto xurídico dos seus titulares.

2.3.2.- As partes sociais con dereito a voto: réxime xurídico.

a) Representación e documentación das partes sociais con dereito a voto.

No art. 136 da Lei vasca de cooperativas dispónse que o capital aportado polos distintos titulares de partes sociais con dereito a voto “estará representado por medio de títulos ou anotacións en conta sometidos á lexislación regula-

---

13.- En idéntico senso, vid. o segundo párrafo do art. 126 do *Documento Base para a discusión do Proxecto de Lei galega de cooperativas*: “nestas cooperativas o dereito de voto na Asemblea Xeral respectará a seguinte distribución: *a)* polo menos o cincuenta e un por cento distribuirase na proporción que definan os Estatutos a socios cooperadores; *b)* unha cota máxima, a determinar estatutariamente, do corenta e nove por cento dos votos, distribuirase en partes sociais con voto, que se os Estatutos o prevén, poderán ser libremente negociables no mercado”.

dora do mercado de valores”¹⁴. Circunstancia ésta que, loxicamente, implica a súa calificación como valores negociables¹⁵.

Esta incorporación das partes sociais con dereito a voto a valores negociables, sen embargo, pode chegar a plantexar distintos problemas. Non debemos esquecer, a este respecto, que o Estado ostenta competencia exclusiva para establecer-lo réxime xurídico do mercado de valores. E, en exercicio desta competencia, promulgouse o Real Decreto 291/1992, de 27 de marzo, sobre emisións e ofertas públicas de vendas de valores¹⁶. Pois ben, no art. 1.2 deste Decreto establécese que “non se considerarán valores negociables (...) as aportacións ó capital das sociedades cooperativas de calquera clase”.

O carácter terminante e xeral co que se expresa este precepto (fálase de aportacións a cooperativas *de calquera clase*) lévanos a pensar que non é posible que un lexislador autonómico prevea a incorporación das partes sociais con dereito a voto dunha cooperativa de capital mixto a valores negociables. En caso contrario, a norma en cuestión podería ser considerada inconstitucional.

Así as cousas, debemos estimar que a situación destas partes sociais debería ser similar á das participacións sociais nas sociedades de responsabilidade limitada¹⁷. Noutras palabras, a porción de capital fixo a desembolsar polo que antes denominabamos socios de capital debería estar dividida en partes alicuotas que, calquera que fose o nome que recibisen, non poderían incorporarse a valores negociables nin denominarse accións¹⁸.

Isto implicaría tamén, claro está, un cambio no Dereito aplicable a estas partes sociais con dereito a voto. En efecto, tanto a Lei vasca de cooperativas como o *Documento base para a discusión do Proxecto de lei galega de cooperativas* prevén que “no caso das partes sociais con voto, tanto os dereitos e obrigas dos titulares como o réxime das aportacións regularanse polos Estatutos e, supletoriamente, polo disposto na lexislación de sociedades anónimas para as accións”. Pois ben, a imposibilidade de incorporar as partes sociais con voto a valores negociables e, por tanto, a imposibilidade de assimilar estas partes ás

---

14.- En idéntico senso se expresa o *Documento Base para a discusión do Proxecto de lei galega de cooperativas*. Segundo se dispón no seu art. 126.1, “son cooperativas de capital mixto aquelas nas que existen socios minoritarios para quen o dereito de voto na Asamblea Xeral poderase determinar, de xeito exclusivo ou preferente, en función do capital aportado, *que estará representado por medio de títulos ou anotacións en conta, sometidos á lexislación reguladora do mercado de valores*”.

15.-Vid., a este respecto, o art. 5 da Lei de Mercado de Valores, segundo o cal, “os valores negociables poderán representarse por medio de anotacións en conta ou por medio de títulos”.

16.- *BOE* de 2 de abril.

17.- Vid., a este respecto, o art. 5 da recente Lei de Sociedades de Responsabilidade Limitada, segundo o cal, “o capital social estará dividido en participacións indivisibles e acumulables (...). As participacións sociais non terán o carácter de valores, non poderán estar representadas por medio de títulos ou anotacións en conta, nin denominarse accións”.

18.- A imposibilidade de incorporar-las partes sociais a valores negociables non impediría, sen embargo, que a sociedade cooperativa emitise certificados que acreditasen o número de partes sociais do que é titular unha persoa.

accións dunha sociedade anónima, debería implicar a eliminación de calquera tipo de referencia a unha eventual aplicación supletoria do réxime xurídico das accións. As partes sociais con dereito a voto deberían rexerse, deste xeito, polo disposto nos Estatutos e, supletoriamente (se se estima oportuno) polo disposto na Lei de sociedades de responsabilidade limitada para as participacións sociais, pois esta é a figura coa que gardan maior semellanza as partes sociais con voto dunha cooperativa de capital mixto.

b) Transmisión das partes sociais con dereito a voto.

Tanto a Lei Vasca de cooperativas como o *Documento base para a discusión do Proxecto de lei galega de cooperativas* se limitan a establecer, neste punto, que, se os Estatutos o prevén, as partes sociais con voto poderán ser libremente transmisibles.

Deste xeito, os dous textos antes citados intentan facilita-la circulación das partes sociais con voto e, deste xeito, facilita-la capitalización da sociedade a través da captación de recursos alleos. Agora ben, se, como parece, este era o propósito que se pretendía conseguir, cabe preguntarse por que non se reconece expresamente o principio de libre transmisibilidade das partes sociais, en vez de condicionar este principio a un eventual recoñecemento nos Estatutos. Cremos, en efecto, que sería máis adecuado establecer que as partes sociais son libremente transmisibles, e que, no seu caso, os Estatutos poderán preve-la existencia dalgunha restricción. Actuando deste xeito, non só se facilitaríase a circulación das distintas partes sociais (e, por conseguinte, a captación de recursos por parte da sociedade), senon que se evitarían tamén algúns dos problemas que se derivan da actual redacción da norma.

Lembremos, neste senso, que nesta norma se establece que os Estatutos poden preve-la libre transmisibilidade das partes sociais. Pero, ¿que sucede se nos Estatutos non se di nada a este respecto? O silencio legal neste punto obrigaría a adoptar unha das dúas interpretacións que propoñemos a continuación.

Poderíase entender, en primeiro lugar, que tamén é aplicable aquí o réxime xurídico establecido na Lei de Sociedades Anónimas para as accións, en virtude da remisión que a el se fai no párrafo terceiro do art. 136 da Lei vasca de cooperativas¹⁹. Pero esta interpretación suporía, en primeiro termo, unha indebida extensión do ámbito de aplicación deste precepto, pois nel só se establece que o réxime xurídico das accións é aplicable, con carácter supletorio, en todo o relativo ós dereitos e deberes dos titulares de partes sociais con voto e ó réxime xurídico das aportacións. Aquela interpretación provocaría, ade-

---

19.- Se lembramos, este precepto establecía que, “no caso das partes sociais con voto, tanto os dereitos e obrigas dos seus titulares como o réxime das aportacións regularanse polos Estatutos e, supletoriamente, polo disposto na lexislación de sociedades anónimas para as accións”. En idénticos termos se expresa o párrafo terceiro do art. 126 do *Documento Base*.

mais, e en segundo lugar, resultados absurdos. En efecto, lembremos que a Lei de sociedades anónimas consagra o principio de libre transmisibilidade das accións²⁰. Por tanto, se se estima que este principio tamén é aplicable para as partes sociais con voto en caso de silencio dos Estatutos, o que se estaría dicindo en realidade sería que os Estatutos poden pe-la libre transmisibilidade das partes sociais con voto e que, no seu defecto, estas partes sociais con voto serán libremente transmisibles. Ou sexa, que, se os Estatutos o prevén, as partes sociais con voto serán libremente transmisibles; e se non o prevén, tamén.

A segunda das interpretacións que se poderían adoptar tampouco conduce a resultados máis satisfactorios. Poderíase entender, en efecto, que, se os Estatutos non prevén a libre transmisibilidade das partes sociais con voto, éstas non poderían ser transmitidas a terceiras persoas alleas á sociedade²¹. Se os titulares destas partes sociais quixeran recupera-la súa aportación, por tanto, deberían acudir á baixa na sociedade cooperativa, conforme ó réxime establecido para os socios cooperadores. Obvia dicir que esta situación dificultaría en grande medida a circulación daquelas partes sociais e, en consecuencia, a captación de recursos para a cooperativa. Frustrárase, deste xeito, un dos fins últimos de toda cooperativa de capital mixto. En efecto, como veremos máis adiante, unha das razóns polas que se crea esta figura consiste en permitir á sociedade cooperativa contar cun capital fixo integrado polos recursos aportados por aquelas persoas que, sendo alleas á actividade cooperativizada, suscriben unha ou varias das partes alicuotas nas que aquel se divide. Agora ben, é evidente que a subscrición destas partes sociais con voto só resultará atractiva para terceiras persoas na medida en que o investimento sexa facilmente recuperable, isto é, na medida en que aquelas partes sociais poidan ser libremente transmitidas. Así pois, o establecemento dun réxime no que estas partes sociais non puidesen ser transmitidas dificultaría a súa subscrición por terceiras persoas e, deste xeito, obstaculizaría a captación de recursos.

Así as cousas, parece que o réxime previsto na Lei vasca de cooperativas (e no *Documento Base para a discusión do Proxecto de lei galega*) en punto á transmisión das partes sociais con voto pode conducir a resultados pouco satisfactorios. En consecuencia, e dada a propia natureza e finalidades das cooperativas de capital mixto, parece máis aconsellable recoñecer de xeito expreso o principio de libre transmisibilidade das partes sociais con voto, prevendo, ó mesmo tempo, a posibilidade de que nos Estatutos da cooperativa se estableza algún

---

20.- Vid., a este respecto, os arts. 51 e ss. da Lei de Sociedades Anónimas e, en particular, o art. 63.

21.- O réxime da transmisión das partes sociais con voto asemellárase, deste xeito, ó réxime transmisión das aportacións por parte dun socio cooperador. En efecto, tanto a Lei vasca de cooperativas (art. 62) como, a nivel estatal, o art 78 da Lei Xeral de cooperativas establecen unha prohibición da transmisión *inter vivos* das participacións a terceiras persoas alleas á sociedade.

tipo de restricción, como, por exemplo, a necesidade de autorización da transmisión por parte do Consello Rector ou o establecemento dun dereito de tanteo en favor dos restantes socios da cooperativa.

2.3.3.- Estatuto xurídico dos titulares de partes sociais con voto.

Nin a Lei vasca de cooperativas nin o *Documento Base para a discusión do proxecto de lei galega de cooperativas* regulan con carácter exhaustivo o estatuto xurídico dos titulares de partes sociais con voto, ou, se se prefire, dos socios de capital. Moi ó contrario, limítanse a establecer unha remisión xenérica ó réxime establecido na Lei de Sociedades Anónimas no relativo ós dereitos e obrigas dos accionistas, completando este réxime con algunhas previsións específicas para os titulares de partes sociais con voto nunha cooperativa de capital mixto.

Deste xeito, os titulares de partes sociais con voto gozarían, en principio, dos dereitos recoñecidos no art. 48.2 da Lei de sociedades anónimas: dereito a participar no reparto dos gaños sociais e no patrimonio resultante da liquidación; dereito de subscripción preferente na emisión de novas partes sociais con voto; dereito de asistencia e voto nas Xuntas e dereito a impugnar os acordos sociais; e, finalmente, dereito de información.

Como xa dixemos, a Lei vasca de cooperativas e o *Documento Base* contemplan algunhas previsións específicas para o exercicio dalgúns destes dereitos cando se trate de titulares de partes sociais con voto nunha cooperativa de capital mixto. Estas previsións refírense, en particular, ó dereito de voto e ó dereito a participar nos gaños sociais (*rectius*, nos excedentes anuais).

No que atinxe ó dereito de voto, establécese que o número de votos que corresponda a cada titular de partes sociais se poderá determinar, de xeito exclusivo ou preferente, en función do capital aportado á sociedade. Pero, en todo caso, o número de votos atribuídos ós distintos titulares de partes sociais con voto non poderá ser superior ó número de votos que ostenten na Asemblea Xeral os socios cooperadores. Ou, como se establece na Lei vasca de cooperativas, “o dereito de voto na Asemblea Xeral respectará a seguinte distribución: a) alomenos o cincuenta e un por cento dos votos se atribuirá, na proporción que definan os Estatutos, a socios cooperadores; b) unha cota máxima, a determinar estatutariamente, do corenta e nove por cento dos votos se distribuirá en partes sociais con voto”.

Idénticas previsións se establecen no relativo á participación dos socios titulares de partes sociais con voto nos excedentes anuais. Deste xeito, os excedentes anuais deberán ser divididos en dous bloques destinados a cada un dos dous tipos de socios, sen que os excedentes destinados a socios cooperadores poida en ningún caso ser inferior ós excedentes que deben ser repartidos entre os socios titulares de partes sociais con voto. Os excedentes que correspondan a estes socios titulares de partes sociais con voto, polo demais, distribuiranse entre eles en proporción ó capital aportado á sociedade.

Salvo estas excepcións -repetimos unha vez máis- os dereitos e deberes dos socios de capital serán os mesmos que os dun accionista nunha sociedade anónima²². Convén sinalar, polo demais, que esta remisión en bloque ó disposto na Lei de Sociedades Anónimas implicará, en casos puntuais, unha certa diferenza entre o estatuto xurídico do titular de partes sociais con voto e o estatuto xurídico do socio cooperador. Valga como exemplo o que sucede co dereito de información. O dereito de información do socio cooperador, en efecto, tería un alcance máis amplo có dereito de información do titular de partes sociais con voto. Así se deduce da comparación entre o art. 112 da Lei de Sociedades Anónimas (que regularía o dereito de información do socio de capital) e o art. 24 da Lei vasca de cooperativas (que regula o dereito de información dos socios cooperadores). Segundo o primeiro destes dous preceptos, “os accionistas (*rectius*, os titulares de partes sociais con voto) poderán solicitar por escrito, con anterioridade á Xunta, ou verbalmente, durante a mesma, os informes ou aclaracións que estimen precisos acerca dos asuntos comprendidos na orde do día”. Pola súa banda, o art. 24 da Lei vasca de cooperativas establece que “os socios poderán exercita-lo dereito de información nos termos previstos nesta Lei, nos Estatutos ou nos acordos da Asemblea Xeral, que poderán establecer-los cauces que consideren oportunos para facilitar e facer efectivo este dereito dos socios. Todo socio terá dereito a: a) Solicitar unha copia dos Estatutos sociais da cooperativa e, no seu caso, do Regulamento de réxime interno; b) Examina-lo libro rexistro de socios da cooperativa e o libro de actas da Asemblea Xeral, e, se o solicita, os administradores deberán proporcionarlle copia certificada do acta e dos acordos adoptados na Asemblea Xeral, e certificación das inscricións no libro rexistro de socios previa solicitude motivada; c) Que se lle informe polos administradores, e no prazo mínimo dun mes dende que o solicite, sobre a súa situación económica en relación coa cooperativa. Todo socio poderá solicitar por escrito ós administradores as aclaracións ou informes que considere necesarios sobre calquera aspecto do funcionamento ou dos resultados da cooperativa, que deberán ser proporcionados na primeira Asemblea Xeral que se celebre pasados quince días dende a presentación do escrito. Cando a Asemblea Xeral, de acordo coa orde do día, vaia deliberar sobre as contas do exercicio ou calquera proposta económica, os documentos que reflectan as contas anuais, a proposta de aplicación de resultados e, no seu caso, o informe de xestión realizado pola Comisión de vixilancia ou a auditoría externa de contas, deberán estar a disposición dos socios no domicilio da cooperativa, para que podan ser

---

22.- Cando falabamos da representación das partes sociais con dereito a voto dicíamos que se debería eliminar calquera referencia ás accións, pois aquelas partes sociais non poden, conforme á lexislación vixente, incorporarse a valores negociables. Deste xeito -afirmabamos entón- as partes sociais con voto asimilariáanse ás participacións sociais dunha sociedade de responsabilidade limitada máis ca ás accións dunha sociedade anónima. Isto non impediría, claro está, que, en materia de dereitos e obrigas dos titulares destas partes sociais, se manteña a referencia en bloque á Lei de Sociedades Anónimas. O que non sería posible sería manter esta mesma referencia ou remisión no que atinxe á documentación das partes sociais con dereito a voto.

examinados polos mesmos durante o prazo de convocatoria. Durante este prazo os socios poderán solicitar por escrito, alomenos con cinco días de antelación á celebración da Asemblea, as explicacións e aclaracións referidas a aquela documentación económica para que sexan contestadas no acto da Asemblea (...). En todo caso, os administradores deberán informar ós socios ou ós órganos que os representen trimestralmente alomenos e polo cauce que estimen conveniente, das principais variables socioeconómicas da cooperativa”.

3.- Consideracións finais.

Como é ben sabido, nunha sociedade cooperativa sometida ó réxime ordinario, o socio cooperador non pode transmitir libremente as súas aportacións²³. De onde se deduce que cando un socio cooperador quera recupera-la aportación realizada ó capital da cooperativa debe acudir ó procedemento de baixa voluntaria previsto na lexislación en materia de cooperativas; baixa voluntaria que, claro está, implicará a redución do capital social da cooperativa, pois, sendo éste esencialmente variable, fluctúa en función dos novos ingresos e das baixas que se produzan.

A necesidade de acudir ó procedemento de baixa voluntaria para recuperar o capital aportado a unha cooperativa provoca, polo demais, un dobre efecto. Por unha banda, resta atractivo ó posible investimento de capital nunha cooperativa, pois este investimento esixiría a entrada na cooperativa como socio cooperador, e a súa recuperación esixiría o recurso a un procedemento (a baixa voluntaria) máis complexo e difícil cá simple transmisión das aportacións realizadas²⁴.

Á súa vez, a imposibilidade de transmiti-las aportacións a terceiras persoas, unida á vixencia nesta sede do principio de baixa voluntaria, pode chegar a provocar que, en momentos extremos, e debido á existencia de numerosas baixas de socios, o capital da cooperativa se sitúe en umbrais próximos ó capital mínimo fixado nos Estatutos.

Pois ben, fronte a esta situación, as cooperativas de capital mixto presentan vantaxes indubidables. En efecto, como xa se puxo de manifesto ó analiza-las

---

23.- Vid., por exemplo, o art. 78 da Lei Xeral de cooperativas, no que se establece que “as aportacións só poden transmitirse por actos *inter vivos*, entre os socios da cooperativa”.

24.- Débese ter en conta tamén que, en certos casos (particularmente, nas baixas non xustificadas) a baixa voluntaria na cooperativa pode impedi-la recuperación íntegra do capital aportado. Vid., por exemplo, o art. 80 da Lei Xeral de Cooperativas: “os Estatutos regularán o dereito ó reembolso das aportacións en caso de baixa do socio (...) de acordo coas seguintes normas: a) Do importe das aportacións no momento da baixa deduciranse as perdas imputadas ó socio, correspondentes ó exercicio económico en que se producira a baixa e/ou a outros exercicios anteriores e que non foran compensadas ou satisfeitas polo socio. b) Do importe das aportacións obrigatorias que resulte da aplicación do establecido no anterior apartado a), o Consello Rector poderá acordar deducións ata o máximo establecido polos Estatutos, que non poderá ser superior ó 30% no suposto de baixa por expulsión, nin ó 20% no de baixa voluntaria non xustificada”.

características desta modalidade de cooperativa, o capital social dunha cooperativa de capital mixto presenta dúas partes ben diferenciadas: unha primeira parte, variable, que será subscrita polos socios cooperadores; e unha segunda parte, esencialmente estable, e dividida en partes sociais con dereito a voto, que poderá ser subscrita polos socios cooperadores ou por terceiras persoas.

Así pois, as cooperativas de capital mixto contan cunha parte de capital esencialmente estable. E resulta evidente que esta circunstancia pode contribuír a paliar os problemas de capitalización que se deriven das baixas de socios e da conseguinte redución do capital social variable.

Pero, ademais, esta parte de capital esencialmente estable está dividido en partes sociais con dereito a voto que, nun principio, deberían ser libremente transmisibles. Esta característica pode facilita-la captación, por parte da cooperativa, de recursos externos, pois é evidente que a libre transmisibilidade das partes sociais con voto dota dun maior atractivo á súa subscrición e, por tanto, ó investimento de capital nunha cooperativa destas características.

As vantaxes que ata aquí vimos describindo xustificárian, na nosa opinión, unha nova reflexión dos poderes públicos galegos en punto ó posible recoñecemento desta modalidade de cooperativa na futura Lei de cooperativas de Galicia.

Agora ben, cremos tamén que esta reflexión non debe limitarse á oportunidade da introducción desta figura no noso ordenamento autonómico. Moi ó contrario, a análise realizada do réxime xurídico desta figura na Lei vasca de cooperativas púxonos de manifesto que existen certos puntos (réxime de transmisión das partes sociais con voto, documentación destas partes sociais, etc.) onde a regulación recollida no texto vasco é manifestamente mellorable. Atreveríamonos a dicir, incluso, que a mellora dalgúns destes puntos (como o relativo ó réxime de transmisión das partes sociais con voto) é absolutamente imprescindible se non se quere obstaculiza-lo éxito deste tipo de cooperativas. Por iso, cremos que a reflexión e o debate non deben versar só sobre a oportunidade da introducción desta figura no noso ordenamento; debe extenderse tamén ó réxime xurídico das cooperativas de capital mixto e ó seu posible perfeccionamento.